

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
за освітньою програмою Облік, аудит і оподаткування підприємницької діяльності

на тему: Обліково-аналітичне забезпечення управління та внутрішній контроль
запасів підприємства (на прикладі ТОВ «Т.Д.плюс»)

Виконавець:

студентка ЦЗВФН

Валянова Світлана Іванівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

канд. екон. наук, доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Москалюк Ганна Олександрівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. У сучасних умовах розробка ефективної системи обліково-аналітичного забезпечення на будь-якому підприємстві дає можливість не тільки мінімізувати його витрати, але й підвищити точність планування та контролю, що в кінцевому випадку дозволяє підприємству тимчасово реагувати на зміни в оточуючому середовищі (війна, кризові стани економіки, невизначеність, ризики тощо). Внутрішній контроль запасів забезпечує підприємству захист від шахрайства, втрати і неефективного використання ресурсів, сприяючи тим самим збереженню активів і стабільному розвитку. Ефективне управління запасами зараз впливає на фінансові результати, оптимізацію виробничих процесів та конкурентоспроможність.

У контексті зростання вимог до прозорості та точності бухгалтерського обліку, а також посилення ролі внутрішнього контролю, розробка ефективного обліково-аналітичного забезпечення для управління запасами стає необхідною умовою для зниження ризиків витрат і забезпечення стабільного розвитку. Крім того, постійні зміни в законодавчому регулюванні бухгалтерського обліку та фінансової звітності вимагають адаптації підприємств до нових стандартів, методик, норм.

Отже, все вищенаведене вказує на актуальність теми дослідження даної кваліфікаційної роботи для вдосконалення управлінських процесів, підвищення конкурентоспроможності та стійкості підприємств.

Питаннями обліково-аналітичного забезпечення управління та внутрішнього контролю запасів підприємства в різні часи займались провідні науковці та експерти у практичній сфері, зокрема, Беляєва Л., Бондаренко О., Вороная Н., Голов С., Малахова А., Мартиненко О., Мельник Т., Нестеренко М., Онищенко В., Пеняк Ю., Пушкар І., Рубан Л., Рудь О., Степаненко О., Тітаренко А., Чернишова Н., Шепінь В., Шишкіна А. та інші. Внесок даних авторів у дослідження системи обліку, контролю, аналізу та оподаткування операцій з запасами не можна недооцінювати. Проте деякі питання в цій царині все ще потребують додаткових досліджень.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є узагальнення теоретичних, методичних і практичних аспектів обліку та контролю запасів підприємства, а також обґрунтування управлінських рішень щодо покращення діяльності ТОВ «Т.Д.плюс».

Задля забезпечення мети дослідження автором вирішено такі завдання:

- досліджено сутність, оцінку та класифікацію запасів;
- вивчено основи нормативно-правового регулювання обліку та оподаткування запасів в Україні;
- окреслено у загальному вигляді основні проблемні питання обліку та внутрішнього контролю операцій з запасами підприємства в умовах війни;
- здійснено загальну економічну характеристику досліджуваного підприємства;
- проаналізовано фінансовий стан ТОВ «Т.Д.плюс»;
- вивчено діючу систему обліку, контролю та оподаткування операцій з запасами на підприємстві;
- проведено аналіз складу та структури запасів на досліджуваному підприємстві;
- здійснено аналіз ефективності використання запасів управлінським персоналом підприємства;

- побудовано економіко-математичну модель, яка відображає стохастичний вплив чинників на зміну коефіцієнта оборотності запасів на ТОВ «Т.Д.плюс»;
- надано низку рекомендації, які, на думку авторки, сприяють покращенню системи обліку, аналізу, контролю та оподаткування операцій з запасами на ТОВ «Т.Д.плюс».

Об’єкт і предмет дослідження. Об’єктом дослідження є процеси обліку, аналізу та контролю операцій із запасами на сучасному підприємстві. Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних і практичних аспектів обліку та контролю операцій з запасами на прикладі ТОВ «Т.Д. плюс».

Методи дослідження. Під час проведення кваліфікаційного дослідження нами було застосовано загальнонаукові та спеціальні методи, зокрема: аналіз, синтез, індукцію та дедукцію – для узагальнення наукових підходів до визначення сутності економічної категорії «запаси» і дослідження нормативного забезпечення їх обліку та внутрішнього контролю. Трендовий аналіз, аналіз абсолютних і відносних показників – з метою виявлення динаміки змін у показниках діяльності підприємства та оцінки впливу різних чинників на ефективність використання запасів на досліджуваному підприємстві. Методи економіко-математичного моделювання, а саме, кореляційно-регресійний аналіз – для встановлення зв’язку між коефіцієнтом оборотності запасів та чинниками, які стохастично впливають на його зміну. Прийоми порівняння та узагальнення – для визначення дискусійних питань і надання рекомендацій, впровадження яких сприятиме вдосконаленню системи обліку, аналізу та внутрішнього контролю щодо використання запасів на досліджуваному підприємстві.

Інформаційними джерелами інформації для дослідження є законодавчі та нормативні акти, що регулюють здійснення операцій з запасами на підприємствах України. Використано також національні та міжнародні стандарти бухгалтерського обліку, наукові праці (статті, монографії, матеріали наукових конференцій) вітчизняних та зарубіжних науковців, електронні ресурси, статистичні дані та іншу інформацію з відкритих інтернет-джерел. На підставі вивчення статуту, реєстраційних документів, первинних документів, реєстрів обліку з автоматизованої бухгалтерської програми, різних видів звітності тощо автором й було надано рекомендації керівництву підприємства.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота Валянової С.І. містить вступу, три розділи, висновки, список використаних джерел з 54 найменувань, 27 додатків. Основний текст роботи викладено на 75 сторінках. Робота містить 17 таблиць й 13 рисунків.

Публікації та апробація результатів дослідження. Авторкою пройдено апробацію результатів дослідження шляхом участі у II Міжнародній науково-практичній конференції «Браславські читання. Економіка XXI століття: національний та глобальний виміри», яка відбулась 6 листопада 2024 р. в Одеському державному аграрному університеті. У результаті опубліковано тези на тему: «Аналіз та контроль запасів при використанні гуртових знижок».

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі *«Теоретичні аспекти організації обліку та оподаткування операцій з запасами»* досліджено теоретичні аспекти обліку та

оподаткування операцій з запасами, зокрема досліджено сутність, оцінку та класифікацію запасів, нормативно-правове регулювання обліку та оподаткування запасів в Україні, а також проблемні питання обліку та внутрішнього контролю операцій з запасами підприємства в умовах війни.

У другому розділі *«Практичні особливості обліку та контролю запасів на ТОВ «Т.Д.плюс»* надано загальну економічну характеристику підприємства та проаналізовано його фінансовий стан, вивчено діючу систему обліку, контролю та оподаткування операцій з запасами, а також сформовано напрями удосконалення обліку та системи внутрішнього контролю запасів на ТОВ «Т.Д.плюс».

У третьому розділі *«Економічний аналіз запасів на ТОВ «Т.Д.плюс»* проаналізовано склад та структури запасів ТОВ «Т.Д.плюс», а також ефективність використання запасів підприємства. У даному розділі також побудовано економіко-математичну модель, яка відображає стохастичний вплив чинників на зміну коефіцієнта оборотності запасів на ТОВ «Т.Д.плюс».

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження можна зробити такі загальні висновки.

1. Проаналізувавши літературні джерела, відокремлено підходи до трактування поняття «запаси» в бухгалтерському обліку та економічній літературі: класичний бухгалтерський, економічний, нормативний, технологічний та фінансовий. Надано характеристику кожного підходу.

2. Встановлено, що у дослідженні оцінки запасів підприємства першочерговим є визначення окремих видів оцінки, які пов'язані з ключовими етапами обліку та звітності щодо запасів. Розглянуто оцінку запасів при зарахуванні їх на баланс, надано характеристику процедур оцінки запасів при їх вибутті та на дату складання фінансової звітності.

Досліджено класифікацію запасів з метою побудови ефективної системи обліку, планування, контролю та управління ресурсами, що дозволяє підприємству досягати кращих фінансових і операційних результатів.

3. Розглянуто нормативно-правове регулювання обліку та оподаткування запасів в Україні, яке базується на національних та міжнародних стандартах бухгалтерського обліку, податковому законодавстві та інших нормативно-правових актах. Окрему увагу було приділено основним проблемам в сфері нормативно-правового регулювання обліку та оподаткування запасів в Україні та шляхам їх вирішення. Встановлено, що комплексне вирішення цих проблем як зі сторони держави, так і зі сторони дій самих суб'єктів господарювання, дозволить підприємствам ефективніше вести облік, знизити ризики фінансових санкцій та покращити бізнес-клімат в Україні в цілому.

4. В умовах війни підприємства України обліковуючи і здійснюючи внутрішній контроль операцій із запасами, стикаються з низкою специфічних проблем, що у загальних рисах пов'язані із нестабільністю, ризиками безпеки, інфляцією та логістичними обмеженнями. У кваліфікаційній роботі досліджено різні думки науковців стосовно наявних проблем в системі обліку, контролю та оподаткування операцій з запасами, а також узагальнено власне бачення щодо даної проблематики з акцентом на напрями подолання в умовах війни.

5. Товариство з обмеженою відповідальністю «Т.Д.плюс» стало підприємством, на базі якого здійснювалось дослідження практичних аспектів обліку, контролю та оподаткування операцій із запасами. Це торгівельна компанія, яка здійснює діяльність за КВЕД 26.20 Виробництво комп'ютерів та периферійного обладнання, починаючи з 2017 року. З 2023 року на підприємстві працює один головний бухгалтер, здійснюючи облік і контроль діяльності за національними ПСБО. У роботі розглянуто основні бізнес-процеси, які властиві ТОВ «Т.Д.плюс». Облік повністю автоматизований, що дозволяє значно спростити його ведення, зменшити ймовірність помилок, а також зекономити час і ресурси. При цьому застосовуються програмний продукт «BAS Бухгалтерія» та М.Е.Дос. Підприємство знаходиться на загальній системі оподаткування і на загальних підставах є платником податку на прибуток підприємств, платником податку на додану вартість, а також є платником ПДФО, податку на землю та єдиного соціального внеску.

6. Аналіз фінансового стану ТОВ «Т.Д.плюс» показав, що чиста виручка від надання сервісних послуг у 2023 році порівняно із 2022 роком зросла у 2,7 рази. Коефіцієнт оборотності активів зріс з 0,92 у 2022 році до 2,12 у 2023 році. Відповідно, ми бачимо розвиток господарської діяльності на підприємстві. Також зріс прибуток від основної операційної діяльності – зі збитку у розмірі 23,6 тис. грн у 2022 році він перетворився на прибуток у сумі 1,3 млн. грн у 2023 році. Такі позитивні зрушення призвели до зростання рентабельності продажів з -0,95% до 19,85% Суттєво зросла рентабельність власного капіталу протягом 2022-2023 років з 21,07% до 59,3%. Фінансова стійкість та платоспроможність на ТОВ «Т.Д.плюс» у 2023 році порівняно із 2021 та 2022 роками значно покращилась.

7. Досліджено діючу систему обліку, контролю та оподаткування операцій з запасами на підприємстві, зокрема вивчено первинні документи з руху запасів, регістри синтетичного обліку з програми BAS, фінансову та іншу звітність, а також статутні й організаційні документи. Окрему увагу приділено кореспонденції рахунків з руху запасів на ТОВ «Т.Д.плюс», а також системі внутрішнього контролю операцій з ними.

За результатами дослідження встановлено певні дискусійні та проблемні питання в системі управління запасами на ТОВ «Т.Д.плюс» і надано комплекс рекомендацій керівництву для вдосконалення системи управління в цілому і зокрема обліку та контролю запасів:

- удосконалення автоматизації обліку запасів та управління підприємством в цілому;
- вдосконалення облікової політики щодо запасів;
- оптимізація процедур внутрішнього контролю запасів;
- підвищення кваліфікації персоналу.

Необхідність практичного вдосконалення обліку та внутрішнього контролю запасів на ТОВ «Т.Д.плюс» обумовлено певними перевагами, що отримає підприємство при їх впровадженні, зокрема підвищення точності фінансової звітності, забезпечення відповідності законодавству та нормативним вимогам, зниження ризиків і втрат, підвищення ефективності внутрішніх процесів та покращення прийняття управлінських рішень.

8. Питома вага запасів підприємства у структурі оборотних активів зменшилась з 29,7% у 2022 році до 19,1% у 2023 році. Коефіцієнт оптимальності складу запасів складав: на кінець 2021 року – 0,02; на кінець 2022 року – 0,08; на кінець 2023 року – 0,32. Тобто, поступово він зростає до рекомендованого рівня (1). Разом з тим, вважаємо склад запасів підприємства є оптимальним, оскільки немає сенсу накопичувати зайві виробничі запаси, які в умовах війни можуть стати неліквідними.

Рентабельність наданих послуг зростає з 20,74% у 2022 році до 68,51% у 2023 році. Досягнуте збільшення було обумовлено зменшенням капіталомісткості наданих послуг; збільшенням прибутку від операційної діяльності на одну гривню чистого доходу. Зменшення коефіцієнта закріплення матеріальних оборотних активів з 0,175 до 0,09 призвело до зростання рівня рентабельності наданих послуг на 21,92%.

9. Результати моделювання показали, що зростання питомої ваги запасів у структурі оборотних активів знижує коефіцієнт оборотності запасів на 4,01 оборти. Зростання рівня забезпечення запасів власним оборотним капіталом зумовлює зростання коефіцієнта оборотності запасів на 17,338 оборти. Збільшення коефіцієнта загальної ліквідності обумовлює зменшення коефіцієнта оборотності запасів на 24,78 оборти.

За результатами проведеного економіко-математичного моделювання управлінському персоналу ТОВ «Т.Д.плюс» надано наступні рекомендації:

- використовувати модель ЕОQ (економічно обґрунтованого розміру замовлення). Результати розрахунків за запропонованою для використання формулою ЕОQ можуть бути корисними під час планування закупівель запасів, оскільки дозволяють скоротити зайві витрати, пов'язані із закупівлею та зберіганням запасів.

- розглянути спробу переходу на моделі консигнації для управління запасами. Для ТОВ «Т.Д.плюс» це може стати стратегічно вигідним рішенням, яке дозволить підприємству оптимізувати свої витрати, зменшити ризики, пов'язані із зберіганням товарів, та підвищити гнучкість у реагуванні на попит клієнтів. Консигнація передбачає, що запаси залишаються у власності постачальника до моменту їх продажу кінцевому споживачу або використання підприємством, що знімає фінансове навантаження з компанії-замовника та мінімізує ризики накопичення зайвих або застарілих товарів.

- розширити асортимент послуг, які може надавати ТОВ «Т.Д.плюс» послугами ІТ-аутсорсингу; індивідуальною збіркою комп'ютерів; консультаціями та впровадженням рішень для захисту інформації клієнтів.

Таким чином, вважаємо, що надані рекомендації щодо вдосконалення обліку та внутрішнього контролю запасів на ТОВ «Т.Д.плюс» значно підвищать рівень управління підприємством взагалі, сприятимуть зниженню фінансових та операційних ризиків, покращенню управлінських процесів, а також посилять ефективність обліково-контрольної системи підприємства в цілому.

АНОТАЦІЯ

Валянова С.І. Обліково-аналітичне забезпечення управління та внутрішній контроль запасів підприємства (на прикладі ТОВ «Т.Д.плюс»)

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування» за освітньою програмою «Облік, аудит і оподаткування підприємницької діяльності».

Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2024.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти обліку та оподаткування операцій з запасами, зокрема досліджено сутність, оцінку та класифікацію запасів, нормативно-правове регулювання обліку та оподаткування запасів в Україні, а також проблемні питання обліку та внутрішнього контролю операцій з запасами підприємства в умовах війни. Вивчено діючу практику обліку та оподаткування операцій з запасами на ТОВ «Т.Д.плюс». Проаналізовано загальний фінансово-господарський стан підприємства, склад та структура запасів, а також проаналізовано ефективність використання запасів на досліджуваному підприємстві. Особливу увагу приділено обґрунтуванню заходів щодо підвищення ефективності управління запасами на підставі результатів кореляційно-регресійного аналізу використання запасів на ТОВ «Т.Д.плюс». Авторкою запропоновано також комплекс рекомендацій щодо удосконалення обліку, оподаткування та системи внутрішнього контролю запасів на досліджуваному підприємстві.

Ключові слова: *запаси, нормативне регулювання, облік, контроль, аналіз, оподаткування.*

ANNOTATION

Valianova S.I. Accounting and analytical support of management and internal control of enterprise stocks (using the example of «T.D.plus» LLC)

Qualification work for obtaining a master's degree in specialty 071 «Accounting and Taxation» under the educational program «Accounting, Auditing and Taxation of Business Activities».

Odesa National Economic University. – Odesa, 2024.

The paper examines the theoretical aspects of accounting and taxation of inventory transactions, in particular, the essence, valuation and classification of inventories, regulatory and legal regulation of accounting and taxation of inventories in Ukraine, as well as problematic issues of accounting and internal control of inventory transactions of an enterprise in wartime. The current practice of accounting and taxation of inventory transactions at «T.D.plus» LLC is studied. The general financial and economic condition of the enterprise, the composition and structure of inventories are analyzed, and the efficiency of inventory use at the studied enterprise is analyzed. Particular attention is paid to substantiating measures to improve the efficiency of inventory management based on the results of correlation and regression analysis of inventory use at «T.D.plus» LLC. The author also proposes a set of recommendations for improving the accounting, taxation and internal control system of inventories at the studied enterprise.

Keywords: *inventories, regulatory regulation, accounting, control, analysis, taxation.*